Αρχαία Α΄ Λυκείου

Εισαγωγή στο Ξενοφώντα

ΒΙΟΣ του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ

Γέννηση: μεταξύ 431 και 429 π.Χ. στο δήμο της Ερχιάς της Αττικής.

Καταγωγή: γιος του Γρύλλου, εύπορου κτηματία.
Μόρφωση: ως γιος εύπορου Αθηναίου πήρε καλή μόρφωση και διατήρησε σ' όλη του τη ζωή την αγάπη για τα **άλογα** και για την **οργάνωση** και διαχείριση ενός **αγροκτήματος**. Υπήρξε μαθητής του Σωκράτη.

Σταδιοδρομία:

1. Υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων, μαζί με άλλους εύπορους νέους της εποχής του.

2. Έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα ταραγμένα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου ως την ήττα του 404 π.Χ., την άνοδο των τριάκοντα τυράννων στην εξουσία και την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 403 π.Χ.

3. Συμμετείχε ως **μισθοφόρος** (μετά από προτροπή του φίλου του, Πρόξενου) στο στράτευμα 10.000 μισθοφόρων του **Κύρου** κατά του αδελφού του, Αρταξέρξη Β΄.

4. Μετά τη μάχη στα Κούναξα και το θάνατο του Κύρου (401 π.Χ.) οδήγησε τους Έλληνες μισθοφόρους (τους Μυρίους) από τα βάθη της Ασίας στην πατρίδα τους.

5. Παρέμεινε για λίγο στη Θράκη ως **μισθοφόρος** του βασιλιά **Σεύθη** των Οδρυσών.

6. Ως έμπειρος στρατιωτικός, ήλθε για πρώτη φορά σε επαφή με τις μονάδες του σπαρτιατικού στρατού στα παράλια της Μ. Ασίας (399 π.Χ.) και **εντυπωσιάστηκε** από την προσωπικότητα του βασιλιά Αγησιλάου, που είχε αναλάβει την ηγεσία τους (396 π.Χ.).

7. **Ακολούθησε** τον Σπαρτιάτη βασιλιά **Αγησίλαο** στη μάχη της Κορωνείας (394 π.Χ.) εναντίον του ευρύτερου αντισπαρτιατικού συνασπισμού με πρωτοστάτες την Αθήνα και τη Θήβα → νίκη της Σπάρτης.

8. Συμμετείχε στους επινίκιους πανηγυρισμούς στους Δελφούς ⇒ **εξορία** από την Αθήνα (394 π.Χ.) = αναπόφευκτη και δικαιολογημένη.

9. Εικοσάχρονη παραμονή στον **Σκιλλούντα**, κοντά στην Ολυμπία, μαζί με τη γυναίκα και τους δύο γιους του (Γρύλλο και Διόδωρο) σε κτήμα που του παραχώρησαν οι Σπαρτιάτες μετά από «προξενίαν» (δηλ. προσφορά άδειας διαμονής στη Σπάρτη) → αρχή της **συγγραφικής** του **δράσης**.

10. Αναγκαστική μετακόμιση (370 π.Χ.) και μακρόχρονη εγκατάσταση στην **Κόρινθο** (μετά από την ανακατάληψη του Σκιλλούντα από τους Ηλείους).

LIVEWORKSHEETS

11. Για την αντιμετώπιση του νέου κοινού εχθρού, των Θηβαίων (365 π.Χ.), αναγκαστικά συνασπίστηκαν Αθηναίοι και Σπαρτιάτες ⇒ **άρση** του **ψηφίσματος** για **εξορία** του (365 π.Χ.) – ανάκληση στην πατρίδα.

12. **Επιστροφή** στην Αθήνα (αβέβαιος ο χρόνος): οι γιοι του υπηρέτησαν στον αθηναϊκό στρατό – ο Γρύλλος σκοτώθηκε πολεμώντας με τους Αθηναίους κατά των Θηβαίων στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.)

Θάνατος: σίγουρα μετά το 355 π.Χ. (μάλλον την επόμενη χρονιά).

ΕΡΓΟ – ΙΔΕΕΣ του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ

Πρότυπα : Σωκράτης (για τις ιδέες και τον τρόπο ζωής του) και Αγησίλαος (για τις ηγετικές ικανότητες και την απλότητα της συμπεριφοράς του).

Ιδέες (για πολιτική και ηθική): φαίνονται στον τρόπο με τον οποίο προβάλλει τις απόψεις της εποχής του για θέματα καθημερινής ζωής, συμπεριφοράς, αγωγής και θεσμών.

💣 Σε όλη την περιπετειώδη ζωή του έμεινε **σταθερός** στις **ιδέες** του και σε **υψηλές αξίες**: θαύμαζε τους θεσμούς, την ιστορία και την πολιτική πρακτική της Σπάρτης· εντούτοις αποδοκίμασε την κατάληψη της Καδμείας, της ακρόπολης της Θήβας, από τους Σπαρτιάτες (382 π.Χ.) και απέδωσε σε θεϊκή τιμωρία την ήττα των μέχρι τότε αήττητων Σπαρτιατών από τους Θηβαίους (επειδή αθέτησαν το λόγο τους και παρέβησαν τους όρκους τους). Παρόλο που αντιπαθούσε ό,τι θεωρούσε μειονεκτήματα ή ακρότητες της αθηναϊκής δημοκρατίας, με **εντιμότητα** περιέγραψε τις αγριότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων και καταδίκασε την αυθαιρεσία και την ανηθικότητα της εξουσίας.

Ειδολογική κατάταξη έργων του : δεν είναι εύκολη, γιατί ορισμένα έργα του συνδυάζουν γνωρίσματα διαφορετικών φιλολογικών ειδών. Ωστόσο, επικρατεί η ακόλουθη διάκριση: **ιστορικά** (εξιστόρηση γεγονότων, προσώπων και θεσμών), **σωκρατικά** (έκθεση απόψεων του μεγάλου φιλοσόφου και δασκάλου) και **διδακτικά** (οδηγίες – προτάσεις σχετικά με τεχνικά ζητήματα και θεσμούς).

Χρονολογική κατάταξη έργων του: δεν είναι εύκολη. Στηρίζεται σε «εσωτερικές μαρτυρίες» (= αναφορές σε πρόσωπα και γεγονότα που μπορούν να χρονολογηθούν από άλλες πηγές) και στην προσεκτική μελέτη του ύφους του. Πιθανότατα **προηγήθηκαν** τα **ιστορικά** έργα του (όταν οι εντυπώσεις και τα βιώματά του από την ενεργό δράση ήταν ζωηρότερα), **ακολούθησαν** τα **σωκρατικά** (αφού είχε συναντήσει πολλούς «Σωκρατικούς» που είχαν εγκαταλείψει την Αθήνα μετά τη θανάτωση του δασκάλου τους) και **τελευταία** γράφτηκαν τα **διδακτικά** (όταν σε περασμένη ηλικία ένιωσε την ανάγκη να αφήσει τις γνώσεις και την εμπειρία του σε τεχνικά θέματα και θεσμούς στους νεότερους).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ:

- ***Ἑλληνικά***: τα γεγονότα (στρατιωτικά και πολιτικά) της περιόδου 411-362 π.Χ.
- ***Ἀγησίλαος***: βιογραφική έκθεση των αρετών του Σπαρτιάτη βασιλιά → το 1ο ιστορικό εγκώμιο.

LIVEWORKSHEETS

- ***Λακεδαιμονίων Πολιτεία***: περιγραφή της στρατιω-τικής οργάνωσης, των κοινωνικών συνηθειών και της σταθερότητας των θεσμών των Σπαρτιατών.
- ***Κύρου Ἀνάβασις***: η συμμετοχή των «μυρίων», των 10.000 Ελλήνων μισθοφόρων, στην εκστρατεία του Κύρου κατά του αδελφού του, Αρταξέρξη Β΄, και η περιπετειώδης περιπλάνησή τους → το παλιότερο σωζόμενο δείγμα απομνημονευμάτων.
- ***Κύρου Παιδεία***: συνδυασμός ιστορικών στοιχείων και φανταστικών περιστατικών για τη ζωή του Κύρου του Μεγάλου (εκπαίδευση του ιδανικού ηγέτη και επίδραση του οικογενειακού του πε-ριβάλλοντος)→ η 1η μυθιστορηματική βιογραφία.

ΣΩΚΡΑΤΙΚΑ:

- ***Ἀπολογία Σωκράτους***: ο Σωκράτης αντικρούει την κατηγορία για αθεΐα και προβάλλει την ηθική και τη σοφία του (διαφορετική από αυτήν του Πλάτωνα).
- ***Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους***: διάλογοι του Σωκράτη που προβάλλουν την ηθική επιρροή του στους άλλους γύρω του.
- ***Συμπόσιον***: μια παρέα διασκεδάζει και συζητά με το Σωκράτη για τον έρωτα.
- ***Οἰκονομικός***: ο Ισχόμαχος εκθέτει στο Σωκράτη τις απόψεις του για τη διαχείριση του νοικοκυριού και του αγροκτήματος.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ:

- ***Ἱέρων***: ο Ιέρωνας (= τύραννος των Συρακουσών) συζητά με τον ποιητή Σιμωνίδη για τη ζωή του τυράννου σε σύγκριση με αυτήν του απλού πολίτη.
- ***Πόροι*** ή ***Περὶ Προσόδων***: προτάσεις για την οικονομική εξυγίανση της Αθήνας στα μέσα του 4ου αι. π.Χ.
- ***Περὶ ἱππικῆς***: οδηγίες για την καλύτερη δυνατή περιποίηση και χρήση των αλόγων.
- ***Ἱππαρχικός***: γνώσεις του Ιππάρχου σχετικά με την οργάνωση και θέματα τακτικής του ιππικού.

Ύφος του στα «Ἑλληνικά»: Παρά τη φιλοδοξία του να συνεχίσει το έργο του Θουκυδίδη, δεν διαθέτει τη διεισδυτικότητα ή τη φιλοσοφημένη πολιτική σκέψη του προκατόχου του. Ωστόσο, με τη σαφήνεια και την ακρίβεια στην έκφρασή του, με την απόλυτη ακρίβεια της περιγραφής των χώρων που εξελίχθηκαν τα γεγονότα, με τη ζωντάνια της γραφής του, που θυμίζει ικανό «ρεπόρτερ», και με την ιδεολογική του συνέπεια έδωσε μια **ξεκάθαρη εικόνα** των **πολιτικών εξελίξεων** του **4ου αιώνα** π.Χ. (της ενίσχυσης και εξασθένησης αρχικά της Σπάρτης και μετά της Θήβας, της συνεχώς αυξανόμενης παρέμβασης των Περσών στα ελληνικά πράγματα μέχρι την απόλυτη αποδυνάμωση των ιστορικών ελληνικών πόλεων-κρατών στη μάχη της Μαντίνειας το 362 π.Χ.). Η ζωντανή περιγραφή με δραματική ένταση μεμονωμένων σκηνών φτάνει σε κορυφαία επιτεύγματα (όπως η

LIVEWORKSHEETS

θριαμβευτική επιστροφή του Αλκιβιάδη στην Αθήνα, η αναγγελία της πανωλεθρίας του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς, η κατεδάφιση των μακρών τειχών, η δίκη και εκτέλεση του Θηραμένη, η τραγική αξιοπρέπεια με την οποία οι Σπαρτιάτες έμαθαν τη συμφορά τους στα Λεύκτρα).

Αναγνώριση της συγγραφικής του προσφοράς: με το πέρασμα του χρόνου ολοένα μεγάλωνε.

- **Αλεξανδρινή εποχή** ($3^{ος}$ – $2^{ος}$αι. π.Χ.): οι Αλε-ξανδρινοί φιλόλογοι τον κατέτασσαν σταθερά δίπλα στους μεγάλους ιστορικούς, τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη.
- **Ρωμαϊκή εποχή**: τον ξεχώρισαν από τους ιστο-ρικούς του $4^{ου}$ αι. π.Χ. και τον θαύμασαν για πολλούς λόγους (σύνδεσή του με τη σωκρατική φιλολογία – απλότητα ύφους του – καθαρότητα νοημάτων – ποικιλία θεμάτων και ενδιαφερόντων του). Για τη γλώσσα του (που προετοιμάζει την «αλεξανδρινή κοινή») τον χαρακτήρισαν «*ἀττικὴν μέλισσαν*» και «*ἀττικὴν μοῦσαν*» (όχι απόλυτα θεμελιωμένοι χαρακτηρισμοί).
- **Αναγέννηση ως σήμερα**: τα δημοφιλέστερα έργα του χρησιμοποιήθηκαν ως διδακτικά βιβλία:
  - η *Κύρου Ἀνάβασις* για το απλό ύφος, τη ζωντάνια της περιγραφής, την έξαρση της πειθαρχίας και της ανάληψης πρωτοβουλίας,
  - τα *Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους* για τα πολλά ανέκδοτα από τη ζωή του μεγάλου φιλοσόφου,
  - ο *Ἀγησίλαος* για την προβολή των προσόντων του ιδανικού ηγέτη,
  - η *Κύρου Παιδεία* για τα παιδαγωγικά και ρομαντικά στοιχεία της.

Ἑλληνικά Β, 1, 30-32

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
30 Λύσανδρος δέ ἀπήγαγε τάς τε ναῦς καί τούς αἰχμαλώτους καί πάντα τἆλλα εἰς Λάμψακον, ἔλαβε δέ καί τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καί Φιλοκλέα καί Ἀδείμαντον. Ἧι δ' ἡμέρᾳ κατειργάσατο ταῦτα, ἔπεμψε εἰς Λακεδαίμονα Θεόπομπον τόν Μιλήσιον ληστήν, ἀπαγγελοῦντα τά γεγονότα, ὅς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.	**30** Ο Λύσανδρος μετέφερε και τα πλοία και τους αιχμαλώτους και όλα τα άλλα (λάφυρα) στη Λάμψακο και συνέλαβε από τους στρατηγούς μεταξύ των άλλων και το Φιλοκλή και τον Αδείμαντο.Την ημέρα μάλιστα κατά την οποία κατόρθωσε αυτά, έστειλε στη Σπάρτη το Θεόπομπο, το Μιλήσιο πειρατή,για να αναγγείλει τα γεγονότα, ο οποίος, αφού έφτασε μετά από τρεις μέρες, (τα) ανακοίνωσε.
31 Μετά δέ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας τούς συμμάχους ἐκέλευσε βουλεύεσθαι περί τῶν αἰχμαλώτων. Ἐνταῦθα δή ἐγίγνοντο πολλαί κατηγορίαι	**31** Μετά από αυτά ο Λύσανδρος, αφού συγκέντρωσε τους συμμάχους, (τους) έδωσε εντολή να ανταλλάξουν απόψεις και να αποφασίσουν για τους αιχμαλώτους. Τότε λοιπόν διατυπώνο-

LIVEWORKSHEETS

τῶν Ἀθηναίων, ἅ τε ἤδη παρενενομήκεσαν καί ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, ἀποκόπτειν την δεξιάν χεῖρα πάντων τῶν ζωγρηθέντων, καί ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καί Ἀνδρίαν, κατακρημνίσειαν πάντας τούς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν. Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγός τῶν Ἀθηναίων, ὅς τούτους διέφθειρεν.	νταν πολλές κατηγορίες εναντίον των Αθηναίων και για εκείνα τα εγκλήματα πολέμου που είχαν ήδη διαπράξει και για όσα είχαν αποφασίσει να κάνουν, αν νικούσαν στη ναυμαχία, δηλαδή να αποκόψουν το δεξί χέρι όλων όσοι θα συλλαμβάνονταν ζωντανοί,και διότι, όταν κυρίευσαν δύο τριήρεις, μια από την Κόρινθο και μια από την Άνδρο, πέταξαν στη θάλασσα όλους τους άνδρες από αυτές. Ο Φιλοκλής μάλιστα ήταν ο στρατηγός των Αθηναίων, που τους εξόντωσε.
32 Ἐλέγετο δέ καί ἄλλα πολλά, καί ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλήν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπελάβετο τοῦ ψηφίσματος περί τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ἠτιάθη μέντοι ὑπό τινων προδοῦναι τάς ναῦς. Λύσανδρος δέ ἐρωτήσας πρῶτον Φιλοκλέα, ὅς κατεκρήμνισε τούς μέν Ἀνδρίους καί Κορινθίους, τί εἴη ἄξιος παθεῖν ἀρξάμενος παρανομεῖν εἰς Ἕλληνας, ἀπέσφαξεν.	**32** Λέγονταν βέβαια και άλλα πολλά και βγήκε η απόφαση να σκοτώσουν όσους αιχμαλώτους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο,γιατί μόνον αυτός στην εκκλησία του δήμου ήταν αντίθετος στο ψήφισμα για την αποκοπή των χεριών· κατηγορήθηκε όμως από μερικούς ότι πρόδωσε τα πλοία. Ο Λύσανδρος λοιπόν, αφού ρώτησε πρώτο το Φιλοκλή, ο οποίος πέταξε από τα πλοία στη θάλασσα τους Ανδρίους και τους Κορινθίους, τι του άξιζε να πάθει επειδή πρώτος άρχισε να παρανομεί σε βάρος των Ελλήνων, τον έσφαξε.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ

Μεταφορά των Αθηναίων αιχμαλώτων στη Λάμψακο. – Αναγγελία του θριάμβου στη Σπάρτη με το Θεόπομπο.

Σύγκληση συμβουλίου των ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ για την τύχη των αιχμαλώτων → εμπάθεια και εκδικητική μανία ⇒ εκτέλεση όλων των Αθηναίων εκτός του Αδείμαντου – πρώτο θύμα ο Φιλοκλής.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ:

Μετά τη ναυμαχία είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει την πατρίδα του για το αποτέλεσμα. Δεν αναθέτει τυχαία σε έναν πειρατή αυτή την αποστολή· ως έμπειρος ναυτικός θα φτάσει γρήγορα και με ασφάλεια.

Το θέμα της τύχης των αιχμαλώτων είναι ιδιαίτερα σοβαρό για δύο λόγους: αρχικά γιατί είναι πολλοί, ανάμεσά τους και πολλοί ονομαστοί· κι έπειτα η ατμόσφαιρα διαπνέεται από εμπάθεια και εκδικητική μανία. Επομένως ο Λύσανδρος δε θέλει να επωμιστεί μόνος του τη βαρύτατη αυτή ευθύνη. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο συγκαλεί **πολεμικό συμβούλιο** των συμμάχων του, για να βγει μια

LIVEWORKSHEETS

κοινή απόφαση και να μοιραστεί έτσι η ευθύνη. Επιπλέον, ντύνει τις πράξεις του με μια όψη δημοκρατικότητας, για να παρουσιάσει την προσωπική του απόφαση για την εκτέλεση ως αποτέλεσμα συλλογικής διαδικασίας.

ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ:

Είναι οι **σκληρότεροι κριτές** των **αιχμαλώτων**, γιατί στο πρόσωπό τους βλέπουν όχι τον συντετριμμένο αντίπαλο αλλά τον ιμπεριαλιστή και δυνάστη Αθηναίο· αυτόν που συμπεριφέρθηκε απάνθρωπα σε όσες πόλεις ήταν ουδέτερες ή αποστατούσαν από την Αθηναϊκή συμμαχία. Αυτοί που γνώρισαν την καταπίεση νιώθουν **αγανάκτηση** και **εμπάθεια**. Τώρα που μπορούν να ανταποδώσουν τα ίσα φέρονται και αυτοί σκληρά. Άλλωστε ο πόλεμος διαστρέφει τα ήθη, ανατρέπει τις αξίες, εξορίζει τη λογική και ορίζει το δίκαιο του ισχυροτέρου.

ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ:

Ακόμη και στο οξυμμένο από πάθη κλίμα του πολέμου υπάρχουν **περιθώρια εκδήλωσης ανθρωπιάς**. Ο Αθηναίος στρατηγός είναι ο μόνος που εξαιρείται από την ομαδική εκτέλεση των αιχμαλώτων. Έτσι οι Λακεδαιμόνιοι επιβραβεύουν τη **μετριοπαθή στάση** του στην εκκλησία του δήμου (όταν οι συμπατριώτες του αποφάσισαν την αποκοπή του δεξιού χεριού όσων θα έπιαναν ζωντανούς).

Εντούτοις, η σωτηρία του Αδείμαντου στην κοινή γνώμη προβλήθηκε ως αποτέλεσμα προδοσίας του αθηναϊκού στόλου. Προφανώς έγινε το **εξιλαστήριο θύμα** της τραγικής ήττας. Οι υπεύθυνοι αναζητούσαν άλλοθι, για να γλιτώσουν τις συνέπειες των δικών τους εγκληματικών λαθών και παραλείψεων και να αποκαταστήσουν το όνομά τους στον αθηναϊκό λαό. Επιπλέον, αυτό το λαό θέλησαν έτσι να εμψυχώσουν μπρος στην επερχόμενη αναμέτρηση.

ΦΙΛΟΚΛΗΣ :

Αυτός **πρότεινε** την **αποκοπή** του **δεξιού χεριού** (ή αντίχειρα – κατά τον Πλούταρχο) των αιχμαλώτων. Αυτός είχε την **κύρια ευθύνη** της **συντριβής** στους Αιγός_ποταμούς, καθώς είχε την επιφυλακή όλου του στόλου εκείνη την ημέρα. Μετά την πανωλεθρία τον περίμενε άδοξος θάνατος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἀπήγαγεν: απαγωγέας, αγώγιμος, παιδαγωγός, νηπιαγωγείο, αγέλη …
κατειργάσατο: κατεργασία, εργαστήριο, ακατέργαστος, κατεργάρης …
ἔπεμψε: πομπός, νηοπομπή, διαπόμπευση, αποδιοπομπαίος …
συμμάχους: συμμαχία, συμμαχικός, απόμαχος, αμαχητί, μάχιμος …
κατηγορίαι: κατήγορος, κατηγόρημα, δικηγορικός, ισηγορία …

LIVEWORKSHEETS

Αρχαία Α΄ Λυκείου

Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τους ρηματικούς τύπους ***βουλεύεσθαι*** και ***παρενενομήκεσαν*** (Α΄ στήλη) ουσιαστικά: ***βουλευτής, βούλευσις, βουλευτήριον, παρανόμημα, νομεύς*** με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β΄ στήλη) (μία κατηγορία περισσεύει).

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. βουλευτής	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. βούλευσις	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. παρανόμημα	γ) τόπος
4. νομεύς	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. βουλευτήριον	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Απαντήσεις : 1 ε, 2 α, 3 δ, 4 ε, 5 γ.

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α΄ στήλης με την αντώνυμή της στη στήλη Β΄ (δύο στοιχεία της Β΄ στήλης περισσεύουν):

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. ἀφικνοῦμαι	**α) *νύξ***
2. πολύ	**β) *ἀνάξιος***
3. ἡμέρα	**γ) *ἐναντίος***
4. σύμμαχος	**δ) *ὀλίγον***
5. ἄξιος	**ε) *ἀπέρχομαι***
	στ) *ἐπάξιος*
	ζ) *ἔρχομαι*

Απαντήσεις : 1. ε, 2. δ, 3. α, 4. γ, 5. β

Ελληνικά Β, 3, 11
16 (μεταφρασμένο)

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ

ΕΚΛΟΓΗ των ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ αμέσως μετά την κατεδάφιση των μακρών τειχών και των τειχών του Πειραιά με τον όρο τη ΣΥΝΤΑΞΗ των «ΠΑΤΡΙΩΝ ΝΟΜΩΝ» → ΑΣΥΝΕΠΕΙΑ στην ηθική δέσμευση – ΟΛΙΓΩΡΙΑ – ρύθμιση θεσμικών οργάνων της πολιτείας, έλεγχος πολιτικών και διοικητικών θέσεων.

ΔΗΜΑΓΩΓΙΚΗ πολιτική: καταδίκη συκοφαντών (κοινωνικής μάστιγας).

ΠΡΟΔΟΣΙΑ των ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ – ΑΙΤΗΜΑ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ τον ΕΧΘΡΟ: θέλησαν να μεταχειριστούν την πόλη κατά βούληση για το προσωπικό τους συμφέρον → έπεισαν το Λύσανδρο και στη συνέχεια τους εφόρους να τους στείλουν φρουρά κατοχής (με αρμοστή τον Καλλίβιο), την οποία και συντηρούσαν με δημόσια έξοδα, μέχρις ότου να ρυθμίσουν το πολίτευμα.

ΔΟΥΛΟΠΡΕΠΕΙΑ: με τη βία έβγαζαν από τη μέση όχι πια τους αχρείους, αλλά όσους απειλούσαν την ολιγαρχία → ΕΔΡΑΙΩΣΗ στην εξουσία – εξόντωση αντιφρονούντων.

LIVEWORKSHEETS

ΚΡΙΤΙΑΣ – ΘΗΡΑΜΕΝΗΣ: Αρχικά φιλικές σχέσεις των πρωταγωνιστών της τυραννίδας – μετά από τόσες ακρότητες και αυθαιρεσίες επήλθε **ρήξη** και τριβές →

ΚΡΙΤΙΑΣ: για λόγους ιδεολογικούς και αντεκδίκησης προχώρησε σε μαζικές εκκαθαρίσεις των πολιτικών αντιπάλων για τη σταθεροποίηση του καθεστώτος (καθώς η τυραννίδα δεν έχει λαϊκή βάση)

≠

ΘΗΡΑΜΕΝΗΣ: διαφωνούσε με τις αθρόες εκκαθαρίσεις· πίστευε πως δεν έπρεπε να σκοτώνουν φιλήσυχους πολίτες, μόνο και μόνο επειδή τύχαιναν κοινωνικής αναγνώρισης, από τη στιγμή που δεν έβλαπταν τους αριστοκρατικούς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΡΙΤΙΑΣ:

Έχει ρεαλιστική ματιά και **πρακτικό** νου, εκπροσωπεί το **σοφιστικό δίκαιο**. Είναι η ψυχή του καθεστώτος, αδίστακτος, αμοραλιστής, **μακιαβελιστής**: θεωρεί πως η πολιτική δε συμβαδίζει με την ηθική· το δίκαιο του ισχυροτέρου υπαγορεύει την ηθική. Με ωμότητα και κυνισμό εδραιώνει την εξουσία του με τη βία και το έγκλημα, κάτι απόλυτα θεμιτό, καθώς η τυραννίδα είναι εκτροπή του πολιτεύματος (κι ας κυβερνούν τριάντα κι όχι ένας), και άρα δε στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία.

ΘΗΡΑΜΕΝΗΣ:

Εκπροσωπεί το **θεωρητικό** και **μετριοπαθή** ολιγαρχικό. Γι' αυτόν η σταθεροποίηση του καθεστώτος δε συνεπάγεται αθρόες εκκαθαρίσεις και αδιάκριτη εξόντωση των αντιφρονούντων οι ενάρετοι και φιλήσυχοι δημοκρατικοί πολίτες που απολαμβάνουν την κοινωνική αναγνώριση δεν απειλούν την ολιγαρχική κυριαρχία. Στο σημείο αυτό μάλιστα κάνει και αυτοκριτική·παραδέχεται πως και οι ίδιοι στο παρελθόν ακολούθησαν φιλολαϊκή πολιτική, προκειμένου να γίνουν αρεστοί στο πλήθος. Προτιμά μια πολιτική **ευαισθησίας** και **ηθικής**. Θέλει την ολιγαρχία να βοηθά το λαό, απλά χωρίς τη συμμετοχή του τελευταίου. Αντιτίθεται, λοιπόν, στο θέλημα του Κριτία, κάτι όμως που προδικάζει το τέλος του.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ σχολ. βιβλίου

1. ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΕΣ του ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ των Τριάκοντα:

   - Δεν τηρούν τον όρο εκλογής τους (σύνταξη νόμων).
   - Συγκροτούν τα θεσμικά όργανα της δημοκρατίας κατά το προσωπικό τους συμφέρον.
   - Μεταχειρίζονται την πόλη κατά βούληση και προς ίδιον όφελος.
   - Στέλνουν τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη στο Λύσανδρο, για να μεσολαβήσει παρασκηνιακά στους εφόρους (δηλ. στον εχθρό) και να τους πείσει να στείλουν φρουρά κατοχής.

LIVEWORKSHEETS

- Συλλαμβάνουν μαζικά όχι μόνο τους δημοκρα-τικούς αλλά και κάθε αντιφρονούντα, γιατί θεωρούνται απειλή του καθεστώτος.
- Σκοτώνουν πολλούς (κυρίως από αντεκδίκηση).
- Αναγκαστικά προβαίνουν σε αθρόες εκκαθαρίσεις για την εδραίωση της τυραννίδας.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ των Τριάκοντα – ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ:

✓ Αθετούν την προϋπόθεση εκλογής τους, δηλ. να συντάξουν και να δημοσιοποιήσουν νόμους, σύμφωνα με τους οποίους θα κυβερνούσαν → χρονοτριβούν, για να κερδίσουν χρόνο μέχρι να εγκατασταθούν για τα καλά στην εξουσία.

✓ Εγκαθιστούν στα θεσμικά όργανα της πολιτείας (βουλή των πεντακοσίων και άλλες αρχές) έμπιστους οπαδούς τους → ελέγχουν τα διοικητικά πόστα και εξουδετερώνουν τη λαϊκή αντίδραση.

✓ Συλλαμβάνουν και καταδικάζουν σε θάνατο τους συκοφάντες, άρα ανακουφίζουν τους φιλήσυχους πολίτες από αυτή την κοινωνική μάστιγα → με το προσωπείο της φιλολαϊκής πολιτικής και του ήθους εξαπατούν το λαό, για να διευρύνουν τη λαϊκή βάση του καθεστώτος (δημαγωγία, λαϊκισμός).

✓ Αναζητούν στήριγμα σε κινήσεις υποτέλειας και προδοσίας: ζητούν από τη Σπάρτη φρουρά κατοχής → αφού δεν έχουν λαϊκό έρεισμα, επιβάλλουν ξενικό ζυγό στην Αθήνα, για να ικανοποιήσουν τα άνομα συμφέροντά τους.

✓ Συντηρούν τη σπαρτιατική φρουρά κατοχής (με αρμοστή τον Καλλίβιο) με έξοδα του αθηναϊκού δημοσίου και την υπηρετούν με δουλοπρέπεια → έτσι εξασφαλίζουν την έγκριση και τη βοήθειά της σε κάθε αυθαιρεσία τους.

✓ Με τη δύναμη των όπλων προγράφουν αθρόα τους αντιφρονούντες → εξοντώνουν την πιθανότητα αντίδρασης στην απεριόριστη εξουσία τους.

✓ Συγκρούονται οι σκληροπυρηνικοί (Κριτίας) με τους μετριοπαθείς ολιγαρχικούς (Θηραμένης) → εξαφανίζουν και εσωτερικές αντιδράσεις, άρα πιθανή κατάρρευση της τυραννίδας από ενδογενή αίτια.

Ἑλληνικά Β, 3, 50-51

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
50 Ὡς δέ (Θηραμένης) ἐπαύσατο εἰπών ταῦτα καί ἡ βουλή δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνούς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περί αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καί τοῦτο οὐ	**50** Όταν (ο Θηραμένης) σταμάτησε αφού είπε αυτά και η βουλή φανερά τον επιδοκίμασε με φωνές,επειδή κατάλαβε ο Κριτίας ότι, αν επιτρέψει στη βουλή να αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αυτόν,θα γλιτώσει, και επειδή αυτό δεν μπόρεσε να το ανε-

LIVEWORKSHEETS

βιωτόν ησάμενος, προσελθών τοῖς τριάκοντα καί διαλεχθείς τι ἐξῆλθε, καί ἐκέλευσε τούς ἔχοντας τά ἐγχειρίδια ἐπιστῆναι τῇ βουλῇ φανερῶς ἐπί τοῖς δρυφάκτοις.	χτεί,αφού πλησίασε τους τριάκοντα και συζήτησε κάτι μαζί τους,βγήκε έξω και διέταξε αυτούς που είχαν τα ξιφίδια να σταθούν μπροστά στους βουλευτές (κρατώντας τα) φανερά κοντά στα δρύινα κιγκλιδώματα (που χώριζαν τις θέσεις των βουλευτών από το χώρο του ακροατηρίου της βουλής).
51 Εἰσελθών δέ πάλιν εἶπεν·«Ἐγώ, ὦ βουλή, νομίζω εἶναι ἔργον προστάτου οἵου δεῖ, ὅς ἄν ὁρῶν τούς φίλους ἐξαπατωμένους μή ἐπιτρέπῃ. Καί ἐγώ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καί γάρ οἵδε οἱ ἐφεστηκότες φασίν οὐ ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τόν φανερῶς λυμαινόμενον τήν ὀλιγαρχίαν. Ἔστι δέ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις ἀποθνήσκειν μηδένα τῶν μέν ὄντων ἐν τοῖς τρισχιλίοις ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τούς δέ τριάκοντα εἶναι κυρίους θανατοῦν τῶν ἔξω τοῦ καταλόγου. Ἐγώ οὖν, ἔφη, ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου τουτονί ηραμένην, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καί τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».	**51** Και αφού ήρθε πάλι μέσα, είπε: «Εγώ, βουλευτές, νομίζω ότι είναι καθήκον κάθε άξιου ηγέτη, όταν βλέπει τους φίλους (του) να εξαπατώνται, να μην το επιτρέπει.Και εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί μπροστά (στα κιγκλιδώματα) λένε ότι δε θα μας (το) επιτρέψουν, αν αφήσουμε ελεύθερο έναν άνδρα που φανερά κατα-στρέφει την ολιγαρχία. Ορίζεται βέβαια στους νέους νόμους να μη θανατώνεται κανένας από όσους ανήκουν στους τρισχιλίους χωρίς τη δική σας ψήφο, να έχουν όμως οι τριάκοντα το δικαίωμα να θανατώνουν όσους είναι έξω από τον κατάλογο. Εγώ λοιπόν, είπε, διαγράφω από τον κατάλογο αυτόν εδώ το Θηραμένη με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας (των τριάκοντα).Και αυτόν, είπε, εμείς τον καταδικάζουμε σε θάνατο».

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ

ΠΑΡΩΔΙΑ ΔΙΚΗΣ ΘΗΡΑΜΕΝΗ : Ευνοϊκή στάση βουλής προς τον Θηραμένη ⇒ απροκάλυπτη επέμβαση ΚΡΙΤΙΑ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΡΙΤΙΑΣ:

Όταν, μετά την απολογία του Θηραμένη, οι βουλευτές δείχνουν την αθωωτική τους διάθεση προς αυτόν, ο Κριτίας επεμβαίνει ωμά, για να ανατρέψει την αθώωσή του και άρα να εκβιάσει τη δικαστική απόφαση.

Στα πλαίσια αυτά **αυθαιρετεί** απροκάλυπτα. Έχει ήδη καταργήσει τη μυστική ψηφοφορία των δικαστών. Προσκαλεί στον ιερό χώρο της Δικαιοσύνης νεαρούς μαχαιροφόρους, που επιδεικνύουν στους βουλευτές τα όπλα τους και τους καθιστούν

LIVEWORKSHEETS

γνωστό τι τους περιμένει, αν αθωώσουν τον κατηγορούμενο. Διακόπτει παράνομα τη δικαστική διαδικασία και παρουσιάζεται ως προστάτης των δικαστών από πιθανή δικαστική πλάνη! Δε διστάζει να διαγράψει το Θηραμένη από τον κατάλογο των τρισχιλίων, χωρίς να σεβαστεί ούτε καν τις αποφάσεις των ίδιων των τριάκοντα. Και αφού προεξοφλεί έτσι το θάνατο του ομοϊδεάτη του, αναγκάζει και τους υπόλοιπους τυράννους αλλά και τους βουλευτές να συνεργήσουν – σιωπηρά και φοβισμένα – στη θανατική καταδίκη ενός αθώου.

Η πρόταξη της προσωπικής αντωνυμίας **«ἐγώ»** στα λόγια του καταδεικνύει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που παίζει ο αδίστακτος Κριτίας στη δίκη (και όχι μόνο σε αυτή), την υπερβολική αυτοπεποίθηση και τον εγωισμό του. Μόνο στο τέλος χρησιμοποιεί **α′ πληθυντικό** πρόσωπο, για να προσδώσει κύρος και καθολική ισχύ στη δική του απόφαση, αλλά και για να την παρουσιάσει ως προϊόν συλλογικής ευθύνης.

ΠΑΡΩΔΙΑ ΔΙΚΗΣ:

Καταδεικνύει τη **βαθύτατη, πολιτική και ηθική κρίση** που περνά η Αθήνα αυτό το διάστημα. Καταλύονται οι δημοκρατικοί θεσμοί της πόλης και αλλοιώνεται η σύνθεση των θεσμικών οργάνων της. Το σοβαρότερο, όμως, είναι το ότι υπονομεύονται η στοιχειώδης έννομη τάξη και η διαδικασία στη λήψη δικαστικών αποφάσεων. Ο νόμος δεν είναι στήριγμα και εγγύηση της πολιτικής ζωής, αλλά μέσο τρομοκρατίας. Αλλάζει από στιγμή σε στιγμή, καθώς στόχος του είναι η επιβολή της βούλησης των ισχυρών. Ακόμη και μέσα στον ιερό χώρο της Θέμιδας παραβιάζεται κάθε έννοια ηθικής και δικαίου.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α΄στήλης με τη συνώνυμή της στη στήλη Β΄ (δύο στοιχεία της Β΄ στήλης περισσεύουν):

Α΄ ΣΤΗΛΗ	**Β΄ ΣΤΗΛΗ**
1. δῆλος	**α)** ***δειλός***
2. κελεύω	**β)** ***φανερός***
3. νομίζω	**γ)** ***οἴομαι***
4. φημί	**δ)** ***οἶδα***
5. γιγνώσκω	**ε)** ***λέγω***
	στ) ***προστάττω***
	ζ) ***αἴρω***

Απαντήσεις:
1. **β**
2. **στ**
3. **γ**
4. **ε**
5. **δ**

2. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια:

επιστάτης: *ἐπιστῆναι*
απάτη: *ἐξαπατωμένους*
άνεση: *ἀνήσομεν*
απολυμαίνω: *λυμαινόμενον*
αλοιφή: *ἐξαλείφω*

LIVEWORKSHEETS

Ἑλληνικά Β, 4, 20-22

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
20 Κλεόκριτος δέ ὁ κῆρυξ τῶν μυστῶν,ὧν μάλ' εὔφωνος,κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· «Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί βούλεσθε ἀποκτεῖναι; Ἡμεῖς γάρ ὑμᾶς ἐποιήσαμεν οὐδέν κακόν μέν πώποτε,μετεσχήκαμεν δέ ὑμῖν καί τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν καί θυσιῶν καί τῶν καλλίστων ἑορτῶν καί γεγενήμεθα συγχορευταί καί συμφοιτηταί καί συστρατιῶται, καί μεθ' ὑμῶνπολλά κεκινδυνεύκαμεν καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν ὑπέρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καί ἐλευθερίας.	**20** Τότε ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των μυημένων στα Ελευσίνια μυστήρια,ο οποίος είχε πολύ δυνατή φωνή, αφού επέβαλε σιωπή,είπε: «Συμπολίτες, γιατί μας διώχνετε; Γιατί θέλετε να (μας) σκοτώσετε; Εμείς βέβαια δε σας κάναμε κανένα κακό ποτέ ως τώρα, αντίθετα λάβαμε μέρος μαζί μ' εσάς στις πιο σοβαρές ιεροτελεστίες και στις θυσίες και στις λαμπρότερες γιορτές, και υπήρξαμε συγχορευτές και συμφοιτητές και συστρατιώτες και μαζί σας περάσαμε πολλούς κινδύνους και στη στεριά και στη θάλασσα για χάρη της κοινής και των δυο μας σωτηρίας και ελευθερίας.
21 Πρός θεῶν πατρῴων καί μητρῴων καί συγγενείας καί κηδεστίας καί ἑταιρίας, πολλοί γάρ (ἡμῶν)κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις πάντων τούτων, αἰδούμενοι καί θεούς καί ἀνθρώπους παύσασθε ἁμαρτάνοντες εἰς τήν πατρίδα, καί μή πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἵ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ἐν ὀκτώ μησίν ἀπεκτόνασιν ὀλίγου δεῖν πλείους Ἀθηναίων ἤ (ἐκτόνασι) πάντες Πελοποννήσιοι πολεμοῦντες δέκα ἔτη.	21 Στο όνομα των θεών, των πατέρων και των μητέρων μας, της συγγένειας εξ αίματος και εξ αγχιστείας και της πολιτικής φιλίας μας – γιατί πολλοί από εμάς συμμετέχουμε μεταξύ μας σε όλα αυτά – σεβόμενοι και θεούς και ανθρώπους, σταματήστε να ζημιώνετε την πατρίδα και μην υπακούτε στους ανοσιότατους Τριάκοντα, γιατί αυτοί για το προσωπικό τους κέρδος μέσα σε οκτώ μήνες έχουν σκοτώσει σχεδόν περισσότερους Αθηναίους απ' όσους (σκότωσαν) όλοι οι Πελοποννήσιοι πολεμώντας δέκα χρόνια.
22 Ἐξόν δ' ἡμῖν πολιτεύεσθαι ἐν εἰρήνῃ,οὗτοι ἀρέχουσι τόν αἴσχιστόν τε πάντων καί χαλεπώτατον καί ἀνοσιώτατον καί ἔχθιστον καί θεοῖς καί ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρός ἀλλήλους. Ἀλλ' ἐπίστασθε εὖ γε μέντοι ὅτι καί ἔστιν οὕς τῶν νῦν ἀποθανόντων ὑφ' ἡμῶν οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλά καί ἡμεῖς κατεδακρύσαμεν πολλά».	**22** Και ενώ ήταν δυνατό σ' εμάς να ζούμε ειρηνικά ως πολίτες, αυτοί προκάλεσαν τον πιο αισχρό απ' όλους και φοβερό και ανόσιο και μισητό και σε θεούς και σε ανθρώπους εμφύλιο πόλεμο. Όμως να ξέρετε καλά ότι και για μερικούς από αυτούς που τώρα σκοτώθηκαν από εμάς όχι μόνο εσείς αλλά και εμείς χύσαμε πολλά δάκρυα».

LIVEWORKSHEETS

Αρχαία Α΄ Λυκείου

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ

ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ του κήρυκα ΚΛΕΟΚΡΙΤΟΥ

- ΠΡΟΟΙΜΙΟ: προτροπές στους αντιπάλους.
- ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ: έκκληση για συμφιλίωση → μνεία στους κοινούς δεσμούς σε καιρό ειρήνης – επίκληση για παύση της αδικοπραγίας και για καθαίρεση των τυράννων στο όνομα ιερών και οσίων – αναφορά στις συμφορές που προκάλεσαν οι Τριάκοντα και στα δεινά του εμφυλίου.
- ΕΠΙΛΟΓΟΣ: θλίψη για τα θύματα του πολέμου.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΛΕΟΚΡΙΤΟΣ:

Κατά τη διάρκεια της ανακωχής ο κήρυκας των μυημένων στα Ελευσίνια βρίσκει την ευκαιρία να απευθύνει στους αντιμαχόμενους **έκκληση για συμφιλίωση** (αποδεικνύοντας περίτρανα – όπως και ο μάντης με την αυτοθυσία του – πως ζούσε σε μια «κοινωνία πολιτών»). Με ένα σύντομο δείγμα ρητορικής δεινότητας, με ένα λόγο γεμάτο παράπονο και ανθρωπιά, τους θυμίζει τους πολλαπλούς δεσμούς παρά τις πρόσκαιρες διαφορές: παλιές κοινές τελετές, συμμετοχή σε κοινωνικά, σχολικά και στρατιωτικά συμβάντα, κοινούς αγώνες στο όνομα της δημοκρατίας και της ελευθερίας. Απευθύνεται στο συναίσθημα των ακροατών και ο ίδιος είναι πολύ φορ-τισμένος. **Επικαλείται** τους θεούς, τους συγγενικούς δεσμούς, τους πολιτικούς συλλόγους, καθώς και την ανάγκη για σεβασμό απέναντι σε θεούς και ανθρώπους. Με τα ψυχολογικά αυτά επιχειρήματα στρέφεται δραματικά στους ολιγαρχικούς και τους ζητά να σταματήσουν τις αδικοπραγίες και να καθαιρέσουν τους Τριάκοντα. Αυτοί είναι που προξένησαν τον εμφύλιο σπαραγμό με πάμπολλα θύματα, για τα οποία ο ίδιος θλίβεται βαθιά.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου :

πολῖται: πολιτικός, πολιτεία, πολιτειακός, ακρόπολη, Τρίπολη, Αλεξανδρούπολη, μητροπολίτης, πολιτεύομαι, πολίτευμα, αντιπολίτευση …

ἐποιήσαμεν: ποίημα, ποιητής, προσποίηση, μεταποίηση, αξιοποίηση, συνειδητοποίηση, ποιητικός, ανικανοποίητος, χειροποίητος, ηθοποιός, κακοποιός, φαρμακοποιός, φθοροποιός, ειδοποιός, αρτοποιείο, οινοποιΐα, ζυθοποιΐα …

συστρατιῶται: στρατιωτικός, στράτευμα, εκστρατεία, αποστρατεία, αστράτευτος …

κοινῆς: κοινοπραξία, κοινοκτημοσύνη, κοινόβιο, κοινότητα, κοινοτικός, κοινωνώ, κοινωνός, επικοινωνία, κοινωνικός, συγκοινωνιακός …

παύσασθε: παύση, κατάπαυση, ανάπαυση, παύλα, ανάπαυλα, παυσίπονο, παυσίλυπος, αναπαυτικός …

LIVEWORKSHEETS

2. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια:

μυστικοπαθής: *μυστῶν*
τηλέφωνο: *εὔφωνος*
γαιοκτησία: *γῆν*
κηδεμονία: *κηδεστίας*
πιθανότητα: *πείθεσθε*

3. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἔλεξεν	*-ις*	*λέξις / ῥῆσις*
μετεσχήκαμεν	*-ή*	*μετοχή*
ἐποιήσαμεν	*-τής*	*ποιητής*
κοινωνοῦμεν	*-ία*	*κοινωνία*
πείθεσθε	*-ώ*	*πειθώ*

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α΄ στήλης με την αντώνυμή της στη Β΄ στήλη. Δύο λέξεις της Β΄ στήλης περισσεύουν.

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. ἐλευθερία	**α)** ***ζημία***
2. σεμνός	**β)** ***ἄρχομαι***
3. αἰδοῦμαι	**γ)** ***ἀναισχυντῶ***
4. παύομαι	**δ)** ***δουλεία***
5. κέρδος	**ε)** ***ἄσεμνος***
	στ) ***αἰσχύνομαι***
	ζ) ***καλλίφωνος***

Απαντήσεις : 1. δ, 2. ε, 3. γ, 4. β, 5. α

5. Να αντιστοιχήσετε τα ομόρριζα με τις λέξεις ***γεγενήμεθα*** και ***μετεσχήκαμεν*** (Α΄ στήλη) : ***γονεύς, γένεσις, μετοχή, σχῆμα, σχέσις*** ουσιαστικά με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β΄ στήλη) (δύο κατηγορίες περισσεύουν).

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. σχέσις	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. γονεύς	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. σχῆμα	γ) τόπος ενέργειας
4. μετοχή	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. γένεσις	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Απαντήσεις : 1. α, 2. ε, 3. δ, 4. α, 5. α

LIVEWORKSHEETS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ στον ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

ΒΙΟΣ του ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

Γέννηση: πιθανώς το 455 π.Χ. στο δήμο του Αλιμούντα (σημερινό Άλιμο) της Αττικής.

Καταγωγή: γιος του Όλορου, εύπορου Αθηναίου (με οικογενειακούς δεσμούς με τον βασιλιά Όλορο της Θράκης και τους επιφανείς στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα). Η οικογένειά του κατείχε χρυσωρυχείο στη Θράκη (Σκαπτή Ύλη) και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής.

Μόρφωση: ως γιος εύπορου Αθηναίου πήρε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα (στενό φίλο του Περικλή) και το ρήτορα Αντιφώντα. Μορφώθηκε με τη λάμψη και τους προβληματισμούς των μεγάλων τραγικών, με την ανανεωμένη ιατρική του Ιπποκράτη και την αναθεωρητική ορμή και τη ρητορική δεινότητα των σοφιστών (του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία). Καθοριστικό υπήρξε το γεγονός ότι η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης με τον Περικλή να δεσπόζει στον πολιτικό στίβο και τα μεγάλα πνευματικά επιτεύγματα (δράμα, ιατρική, σοφιστικό κίνημα) να φτάνουν στην κορύφωσή τους.

Πολιτικές απόψεις: παρόλο που η οικογένειά του στήριζε τους αριστοκρατικούς (Κίμωνα), ο Θουκυδίδης κατά την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.) πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.

Βιογραφικά στοιχεία (μετά την έναρξη του πολέμου):

1. Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε (όπως και ο Περικλής) από τον φοβερό **λοιμό** που ξέσπασε στην Αττική και εξόντωσε το ⅓ του πληθυσμού. Ο ίδιος επέζησε, αλλά όχι και ο Περικλής, ο οποίος πέθανε το επόμενο έτος.
2. Μετά το **θάνατο** του **Περικλή** στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης Αθήνας (που πολιορκούνταν ήδη δια ξηράς) επικράτησε οξεία **αντιπαράθεση** μεταξύ των συντηρητικών αριστοκρατικών (Κίμωνα) και των δημοκρατικών, οι οποίοι καθοδηγούνταν πια από αδίστακτους δημαγωγούς (Κλέωνα).
3. Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης ως **στρατηγός** ανέλαβε, με μια μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου, να αποκτήσει τον έλεγχο στην περιοχή της **Αμφίπολης**, σώζοντάς την από την επίθεση των Σπαρτιατών. Αυτή η περιοχή κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα ήταν αποικία των Αθηναίων και είχε μεγάλη στρατηγική σημασία·διέθετε άφθονη ξυλεία (για τις ναυπηγικές ανάγκες του αθηναϊκού στόλου) και ήταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου.
4. Δυστυχώς ο Θουκυδίδης δεν κατάφερε να σώσει την Αμφίπολη, γιατί ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε ταχύτατα από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού ⇒ οι πολιτικοί του αντίπαλοι του χρέωσαν την **ήττα** στην **Αμφίπολη** και τον τιμώρησαν με (εικοσάχρονη) **εξορία** (424 π.Χ.).
5. Ως **εξόριστος** αφιέρωσε όλο του το χρόνο στην **ιστορική έρευνα**: συγκέντρωνε πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα, μετακινούνταν συχνά στους χώρους των συγκρούσεων,

LIVEWORKSHEETS